

HOMES CUIDADORS. BARRERES DE GÈNERE I MODELS EMERGENTS

PALAU MACAYA, BARCELONA, 9 I 23 D'OCTUBRE I 6, 9 I 15 DE NOVEMBRE DE 2017

 6' DE LECTURA

PROJECTE SELECCIONAT EN LA CONVOCATÒRIA DE PALAU MACAYA, que té com a finalitat donar suport a iniciatives i projectes de reflexió, debat, intercanvi i difusió d'idees que ajudin a entendre millor els reptes que té plantejats la nostra societat i que permetin identificar noves tendències de progrés i transformació social.

El disseny del cicle es va basar en els resultats finals de la recerca *Homes cuidadors: reptes i oportunitats per reduir les desigualtats de gènere i afrontar les noves necessitats de la cura*, dirigida per la Dra. Dolors Comas d'Argemir (URV) i la Dra. Diana Marre (UAB) i que ha estat finançada per RecerCaixa. Es van organitzar cinc sessions, amb tallers, conferències i taules rodones, sobre els temes següents: els homes en la cura de fills i filles; famílies i situacions de dependència: homes implicats en la cura; la cura com un àmbit d'ocupació: la incorporació dels

homes; barreres culturals: el gènere i la cura en els mitjans i en la ficció, i necessitats de cura, polítiques públiques i alternatives: organització dels temps i coresponsabilitat en la cura.

Cada activitat va ser dissenyada per facilitar la reflexió, l'intercanvi i la posada en comú de propostes i conclusions de part de tots els sectors implicats i amb l'objectiu d'esdevenir un cicle d'activitats de referència sobre el tema, facilitar la participació dels actors en totes les sessions i generar debat ciutadà.

Obra Social "la Caixa"

1 R E P T E :

Quines són les barreres actuals per a la plena incorporació dels homes en la cura familiar i en la remunerada? Quines iniciatives i reptes afrontem actualment?

2 O B J E C T I U S D E L C I C L E :

Generar un espai de reflexió entre els actors implicats sobre la incorporació dels homes en les tasques de cura per assolir una redistribució igualitària i equitativa que garanteixi el dret a cuidar i ser cuidat.

3 L E S I D E E S C L A U :

PRIMERA IDEA: NOVES NECESSITATS DE CURA I IGUALTAT DE GÈNERE: LA NECES- SITAT D'UN CANVI

Les necessitats de cura s'estan incrementant. Tenim menys fills, però som més exigents a l'hora de cuidar-los. D'altra banda, vivim molts més anys i es creen situacions de dependència que han de ser ateses. Tot i que la cura continua sent un món principalment femení, sí que hi ha homes que cuiden i caldrà que n'hi hagi més, tant per reduir les desigualtats de gènere com per afrontar les noves necessitats de cura.

SEGONA IDEA: ELS HOMES EN LA CURA INFANTIL: NOUS MODELS DE SER PARE PERÒ BARRERES PERSISTENTS

Cada vegada hi ha més pares joves que s'ocupen dels fills i filles, encara que amb implicacions variables. Molts senten que no tenen referents, ja que no volen reproduir el rol de pare absent i autoritari de les generacions anteriors, però tampoc no tenen la complicitat dels seus coetanis. Costa també trobar consensos als espais domèstics definits amb criteris femenins. Les exigències del món laboral continuen sent un fre perquè s'hi impliquin més. Els permisos de maternitat i paternitat iguals i intransferibles serien una bona mesura perquè més homes cuidin dels seus fills.

TERCERA IDEA: ELS HOMES EN LA CURA DE PERSONES ADULTES: CANVIS GENE- RACIONALS I FAMILIARS I UN ROL "INESPERAT"

També hi ha homes que cuiden persones grans o dependents (dones, pares/mares o fills/filles). Els canvis generacionals i familiars han obligat molts homes a cuidar, ja que les dones tenen menys disponibilitat. Aquest tipus de cura té poca visibilitat social i es ressent de les retallades de la Llei de dependència. Entre el "mosaic de recursos de cura" que cal utilitzar predomina l'ajut familiar i la contractació d'empleades. És destacable la presència d'homes grans que cuiden de les seves esposes grans que no havien estat socialitzats per cuidar i que han d'aprendre a fer-ho tot.

QUARTA IDEA: MÉS HOMES EN LA CURA REMUNERADA. UN SECTOR EN CREIXEMENT PERÒ PRECARITZAT

La cura és també un sector ocupacional que està molt feminitzat. Segons dades de la Generalitat, hi ha un 7 % d'homes auxiliars de gerontologia en residències assistides i sols un 2,7 % en serveis d'atenció domiciliària. Amb tot, també s'incrementa la presència d'homes en aquest sector, tot i que es tracta de treballs poc atractius per la persistent divisió sexual de la feina, l'escassa valoració social de la cura i les precàries condicions laborals. Hi ha més presència d'homes entre els assistents personals per proporcionar ajuda a persones amb discapacitat.

CINQUENA IDEA: LA DEMOCRATITZACIÓ DE LA CURA: UN COMPROMÍS SOCIAL ENCARA PENDENT

És necessària la democratització de la cura per aconseguir un sistema de cura sostenible, i el seu impuls ha de venir dels homes i de les dones, amb el suport de les administracions locals i de les xarxes comunitàries. La cura és important per assegurar la qualitat de vida fins al final de la nostra existència i és clau en la nostra societat, cada cop més envellida. La democratització de la cura requereix reconeixement social, la implicació dels poders públics, la consideració dels drets i les demandes de les persones cuidades i el repartiment equitatiu entre homes i dones.

4 ACTIVITATS QUE COMPONEN EL CICLE :

TALLER 1 - "PARES, MARES I CURA INFANTIL"

9 d'octubre de 2017

Reflexionar sobre el significat de cuidar els infants segons el rol dins la família (pare, mare, avi o àvia), segons el gènere (dones o homes), segons el tipus de família (homoparental, heteroparental, monoparental, convivents o separats) i segons el lloc de residència (zones urbanes o zones rurals).

Amb la participació de: Bruna Álvarez, Meritxell Riera, Jonatan Carbó i Antonia Arreciado

TALLER 2 - "ESTÀ CANVIANT EL MODEL FAMILIAR DE CURA?"

9 d'octubre de 2017

Continuació dels objectius anteriors, incidint en la percepció dels nens i nenes de la cura i en les experiències de famílies homoparentals en relació amb la cura.

Amb la participació de: Chandra Clemente Martínez, Beatriz San Román, Vicent Borràs i Paola Galbany

CONFERÈNCIA 3 - "HOMES I CRIANÇA EN L'ENTORN FAMILIAR A EUROPA"

9 d'octubre de 2017

La Dra. Livia Olah va presentar una comparació entre els sistemes de benestar dels diferents països europeus,

les condicions dels diversos mercats laborals i la facilitat d'accés a l'educació. Tanmateix, va aprofundir sobre com influeixen aquests factors en els canvis de rols de gènere i a l'hora de permetre models més igualitaris de paternitat i maternitat en relació amb els treballs de cura.

Amb la participació de: Livia Olah i Diana Marre

TALLER 4 - "CANVIS A LA FAMÍLIA I RESPONSABILITATS DE CURA"

23 d'octubre de 2017

Analitzar els canvis de les famílies en les darreres dècades i la multiplicitat de models de família i parentiu en relació amb els canvis en les pràctiques de cura a persones dependents adultes. Aprofundir en els discursos dels homes cuidadors que van participar a la recerca i els presents al taller i la discussió de les seves experiències amb algunes conclusions de la recerca, com per exemple pel que fa a tipus d'homes cuidadors o les experiències en relació amb el suport.

Amb la participació de: Dolors Comas d'Argemi, Xavier Roigé, Montserrat Soronellas, Juan José Cortés, Josep Aguilar i Carmina Puig

TALLER 5 - "ENTRE L'OBLIGACIÓ I L'AFECTE: CURA FAMILIAR"

23 d'octubre de 2017

Taller centrat en l'experiència de les persones receptores de cura. Discussió sobre els conceptes *dependència* i *autonomia*. Problematització de les relacions de poder entre cuidadors i persona cuidada. Analitzar experiències comunitàries de suport a la cura i la dimensió emocional de la cura.

Amb la participació de: Tomasa Báñez, Xabier Ballesteros, Conrado Gargallo i Jesús Cobo

CONFERÈNCIA 6 - "L'IMPACTE DE L'ENVELLIMENT EN LES FAMÍLIES I CANVIS EN LES FORMES DE RECIPROCIAT INTERGENERACIONAL"

23 d'octubre de 2017

Reflexionar i analitzar l'impacte dels canvis demogràfics –envelliment, baixa natalitat– en les formes de cura familiar, considerant les relacions intergeneracionals i el gènere i fent èmfasi en la intersecció entre polítiques públiques i la implicació de la família en la cura de llarga durada.

Amb la participació de: Chiara Saraceno i Natalia Alonso

CONFERÈNCIA 7 - "ELS HOMES EN LA CURA REMUNERADA: ACCÉS I ITINERARIS OCUPACIONALS"

6 de novembre de 2017

La cura com a àmbit d'ocupació és abordada en aquest taller explorant motivacions i reptes en la participació d'homes en la cura remunerada, incidint tant en la cura d'infància com de persones adultes. Exposició i discussió dels itineraris formatius i els processos d'acreditacions i reconeixement acadèmic en l'àmbit de les feines de cura remunerades impulsades per organismes públics.

Amb la participació de: Yolanda Bodoque, Paola Galbany, Antonia Arreciado, Mireia Roca, Pilar Nus, Maria Pia Ferrer i Bruna Álvarez

TALLER 8 - "ELS HOMES EN LA CURA REMUNERADA: EL MARC LABORAL"

6 de novembre de 2017

Aprofundir en la incorporació dels homes en la cura remunerada a partir de reflexions de cuidadors, gestors i representants de sindicats. Anàlisi d'experiències, reptes i avenços.

Amb la participació de: Toni Guerra, Mònica Vázquez, Fernand Adido, Moisés Góngora, Alba García i Blanca Deusdad

CONFERÈNCIA 9 - "ELS TREBALLS DE CURA COM UN ÀMBIT D'OCUPACIÓ. CARACTERÍSTIQUES I PERSPECTIVES DE FUTUR"

6 de novembre de 2017

Breu introducció a la trajectòria dels estudis de cura i cura social. Anàlisi de la cura com a àmbit d'ocupació en relació amb el mercat laboral la professionalització, les relacions de poder el gènere i la internacionalització de la cura. Anàlisi del cas espanyol en relació amb el desplegament de la Llei de dependència.

Amb la participació de: Teresa Torns i Carla Aguilar

TALLER 10 - "LA REPRESENTACIÓ DE L'HOME CUIDADOR EN LA FICCIÓ: L'HUMOR I L'AVENTURA"

9 de novembre de 2017

Reflexionar sobre la importància d'analitzar les representacions d'homes cuidadors als mitjans de comunicació. Debatre sobre representacions en obres de ficció, incidint en el tema de l'humor i l'aventura.

Amb la participació de: Yolanda Tortajada, Cilia Willem i Núria Araüna

TAULA RODONA 11 - "CONCILIACIÓ O CORESPONSABILITAT?"

15 de novembre de 2017

Reflexionar sobre la conciliació i la coresponsabilitat des de tres perspectives diferents: els usos del temps, les polítiques municipals i l'impacte de les polítiques socials i migratòries.

Amb la participació de: Sara Berbel, Mònica Gelambí, Sònia Parella i Beatriz San Román

TAULA RODONA 12 - “REPTES, ALTERNATIVES I PROPOSTES: LA CURA EN EL CENTRE DE LES AGENDES DEL BENESTAR”

15 de novembre de 2017

En aquesta taula es va fer una reflexió conjunta sobre com s'està afrontant i com s'haurien d'afrontar les necessitats de cura des de l'Administració i des de les entitats del tercer sector.

Amb la participació de: Laia Ortiz, Mireia Mata, Cristina Segura, Sandra Poudevida, Diana Garrigosa, Antonio Centeno i Ramona Torrens

CONFERÈNCIA 13 - “NECESSITATS DE CURA, POLÍTIQUES PÚBLIQUES I ALTERNATIVES: ORGANITZACIÓ DEL TEMPS I CORESPONSABILITAT EN LA CURA”

15 de novembre de 2017

Panel amb tres experts de l'acadèmia i moviments socials sobre coresponsabilitat, distribució social de la cura i equitat de gènere. En aquesta activitat final es va abordar tant la cura a la infància com a persones adultes en situació de dependència. Presentació dels resultats del projecte Homes cuidadors. Reptes i oportunitats per reduir les desigualtats de gènere i afrontar les noves necessitats de cura.

Amb la participació de: Teresa Jurado, Sílvia Bofill, Dolors Comas d'Argemir i Montserrat Soronellas

5 CONCLUSIONS DEL CICLE:

Les necessitats de cura s'estan incrementant. Afrontar les necessitats de cura, tant de la infància com de la vellesa, és avui una qüestió social i política de rellevància. Tanmateix, és una qüestió d'igualtat social i de gènere.

Per tant, nous agents han d'implicar-se en els treballs de cura, com és el cas dels homes, i cal repensar també com es poden redistribuir millor les responsabilitats socials i personals en aquest àmbit. **Cal democratitzar la cura.**

Tant en l'àmbit familiar com en el remunerat, la majoria de les cuidadores són dones. Tot i això, la participació dels homes és creixent.

Al llarg d'aquest cicle, hem aprofundit sobre la participació dels homes en la cura d'infants i de persones adultes, així com en les percepcions de les persones receptores de cura i en el paper de poders públics i moviments socials.

La implicació dels **homes en la criança de fills i filles** (les noves paternitats) té un fort reconeixement social i molta visibilitat.

No és així, en canvi, en el cas dels **homes que cuiden persones grans** o en situació de dependència. Els canvis en els models familiars i de relacions intergeneracionals han portat molts homes a entrar en la cura de persones adultes.

La distribució equitativa de tasques i criança a les llars és baixa. Malgrat això, la percepció dels homes de la seva participació en la cura de nens i nenes és alta. Aquestes "noves paternitats" assenyalen falta de referents segons el seu ideal de "bon pare".

La **cura és un sector ocupacional** en creixement però fortament precaritzat i feminitzat. Amb motiu de la crisi molts homes han accedit a ocupacions en el sector de la cura. Per a alguns és una ocupació transitòria, però altres descobreixen un àmbit ocupacional satisfactori.

Les dones són majoritàriament més acceptades com a cuidadores per les **persones receptores de cura**, tant en l'àmbit de la cura remunerada com dins de la família. En el cas dels cuidadors remunerats, hi ha una clara diferència entre l'àmbit institucional i el privat. Cal diferenciar el cas de les persones discapacitades (o amb diversitat funcional). La figura de la persona que els atén és la de l'assistent personal (i no cuidador) i es valora més l'empatia i habilitats que el sexe.

Pel que fa a **nens i nenes**, la major part reproduïen discursos igualitaris i manifesten que les tasques de cura les poden fer igualment homes i dones. No obstant això, en les narratives sobre la seva pròpia experiència, la desigualtat es fa evident i són majoria els que manifesten sentir-se "més cuidats" per les seves mares que pels seus pares.

6 PARTICIPANTS:

DOLORS COMAS

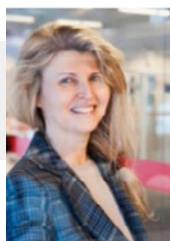
Catedràtica d'Antropologia Social i Cultural del Departament d'Antropologia, Filosofia i Treball Social de la Universitat Rovira i Virgili. Ha treballat en temes d'ecologia política, canvis familiars i gènere, especialment en temes relacionats amb la cura, la violència de gènere, els mitjans de comunicació i les polítiques públiques.

DIANA MARRE

Professora titular del Departament d'Antropologia Social i Cultural de la Universitat Autònoma de Barcelona. Directora del Grup d'Investigació AFIN. Especialista en infància, família, reproducció i procreació. Actualment treballa sobre nens robats i sobre gestació subrogada.

LIVIA OLAH

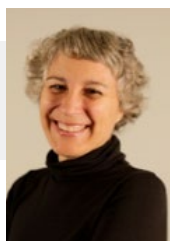
La professora Livia Olah (Universitat d'Estocolm) desenvolupa la seva recerca en l'àmbit de la demografia familiar en perspectiva comparativa, amb èmfasi en els rols dels homes en la família. Tanmateix, la seva anàlisi considera l'impacte de les polítiques públiques i les interaccions entre patrons familiars i relacions de gènere a les societats europees.

CHIARA SARACENO

Chiara Saraceno és filòsofa i sociòloga. La seva recerca s'ha desenvolupat al voltant dels canvis a les famílies, gènere i relacions intergeneracionals, estats del benestar i polítiques socials, pobresa i exclusió social.

IOLANDA TORTAJADA

Professora titular del Departament d'Estudis de Comunicació de la Universitat Rovira i Virgili (URV). Actualment, la seva recerca se centra en la construcció mediàtica del gènere i de les identitats sexuals (principalment, a les xarxes socials) i en la representació de la immigració i les minories ètniques.

YOLANDA BODOQUE

Professora agregada Serra Húnter del Departament d'Antropologia, Filosofia i Treball Social de la Universitat Rovira i Virgili. Ha fet investigacions sobre gènere, migracions i transformacions de les societats rurals. Destaca el seu treball etnogràfic sobre caravanes de dones.

TERESA TORNS

Teresa Torns és sociòloga i ha desenvolupat la seva trajectòria de recerca investigant sobre desigualtats de gènere i ocupació, específicament sobre el mercat laboral, feina domèstica, polítiques del temps i conciliació.

TERESA JURADO

Doctora en Ciències Polítiques i Sociologia (Institut Universitari Europeu), actualment és vicedegana d'Investigació (Facultat de Ciències Polítiques i Sociologia) i professora titular a la Universitat d'Educació a Distància (UNED). Les seves línies de recerca inclouen temes com família, joventut, gènere i estudi comparatiu de polítiques socials. És activista de la PPiINA (Plataforma per Permisos Iguals i Intransferibles de Naixement i Adopció).

SÍLVIA BOFILL

Doctora en Antropologia, és professora a la Universitat de Barcelona. Les seves línies de recerca inclouen l'etnologia mexicana, l'antropologia política, l'envelliment i les polítiques públiques, el gènere i les migracions transnacionals i les economies de la cura. Actualment dirigeix el Grup d'Estudis sobre Reciprocitats (GER) a la UB.

Grup de recerca

El Grup de Recerca sobre Homes Cuidadors té com a objectiu treballar sobre la implicació dels homes en les feines de cura, tant les remunerades com les no remunerades. Pretén donar visibilitat als models emergents d'homes que assumeixen responsabilitats en la cura, tant en les tasques de criança com en la cura de gent gran.

PalauMacaya

Fundació Bancària "la Caixa"